

INNHOLDSFORTEGNELSE

ANSGAR TEOLOGISKE HØGSKOLE	3
HISTORIKK	3
FORMÅL	3
PROFIL.....	3
KRISTENDOMSKUNNSKAP MED RELIGIONS- OG LIVSSYNSKUNNSKAP (KRL)	5
MÅLSETTING	5
KOMPETANSE	5
ORGANISERING.....	5
UTDANNINGSPLAN	6
OPPTAKSVILKÅR OG SAMORDNA OPPTAK	6
UNDERVISNINGSTILBUD	7
INNDELING AV STUDIEÅRET.....	7
<i>Undervisningsomfang</i>	7
SEMINARMODELLEN	7
<i>Seminar klasser</i>	8
<i>Seminaroppgave</i>	8
<i>Mappeevaluering</i>	9
<i>Avsluttende emneprøve</i>	9
<i>Evaluering/karaktersetting</i>	10
EKSAMENSMODELLEN	10
VURDERINGSFORSKRIFTER	10
EKSAMENSORDNING.....	11
<i>Seminar modellen</i>	11
<i>Eksamensmodellen</i>	11
DE TEOLOGISKE DISIPLINER	13
BIBELVITENSKAP (DET GAMLE OG DET NYE TESTAMENTE).....	13
SYSTEMATISK TEOLOGI	14
KIRKE- OG MISJONSHISTORIE.....	15
RELIGIONSVITENSKAP OG LIVSSYNSKUNNSKAP	16
RELIGIONSPEDAGOGIKK MED FAGDIDAKTIKK	16
KRL100 KRISTENDOMSKUNNSKAP MED RELIGIONS- OG LIVSSYNSKUNNSKAP, ÅRSSTUDIUM (60 STUDIEPOENG)	19
EMNER OG STUDIEPOENG	19
EMNE KRL101 BIBELEN (15 STUDIEPOENG)	20
<i>Emnebeskrivelse og presentasjon</i>	20
<i>Målsetting</i>	20
<i>Innhold og struktur</i>	22
<i>Mappeevaluering</i>	22
<i>Evaluering</i>	22
<i>Pensum</i>	23
EMNE KRL102 FAG OG FORMIDLING (5 STUDIEPOENG)	24
<i>Emnebeskrivelse og presentasjon</i>	24
<i>Målsetting</i>	24
<i>Innhold og struktur</i>	25
<i>Mappeevaluering</i>	25
<i>Evaluering</i>	25
<i>Pensum</i>	26
EMNE KRL103 KIRKENES HISTORIE (10 STUDIEPOENG)	27
<i>Emnebeskrivelse og presentasjon</i>	27

<i>Målsetting</i>	27
<i>Innhold og struktur</i>	28
<i>Mappeevaluering</i>	28
<i>Evaluering</i>	28
<i>Pensum</i>	29
EMNE KRL104 ANDRE RELIGIONER (10 STUDIEPOENG)	30
<i>Emnebeskrivelse og presentasjon</i>	30
<i>Målsetting</i>	30
<i>Innhold og struktur</i>	31
<i>Mappeevaluering</i>	31
<i>Evaluering</i>	31
<i>Pensum</i>	32
EMNE KRL105 KULTUR OG LIVSSYN (10 STUDIEPOENG)	33
<i>Emnebeskrivelse og presentasjon</i>	33
<i>Målsetting</i>	33
<i>Innhold og struktur</i>	34
<i>Mappeevaluering</i>	34
<i>Evaluering</i>	34
<i>Pensum</i>	35
EMNE KRL106 KIRKENS TRO (10 STUDIEPOENG)	36
<i>Emnebeskrivelse og presentasjon</i>	36
<i>Målsetting</i>	36
<i>Innhold og struktur</i>	37
<i>Mappeevaluering</i>	37
<i>Evaluering</i>	37
<i>Pensum</i>	38

Ansgar Teologiske Høgskole

Historikk

Ansgar Teologiske Høgskole (ATH) har sine røtter i Det Norske Misjonsforbunds (DNM) ”Misionsskole”, som ble opprettet i 1913. Utdanningen skulle dyktiggjøre studentene til tjeneste i menighet og misjon. Studiets lengde ble etterhvert definert til fire år, og fra 1968 ble skolen også åpnet for studenter uten tilhørighet til DNM. Fra midten av 1960-tallet hadde skolen tilhold på Vettakollen i Oslo, inntil den i 1988 flyttet til sine nåværende lokaliteter på Hånes i Kristiansand.

Siden begynnelsen på 1980-tallet har ATH styrket sin posisjon som teologisk utdannelses- og forskningsinstitusjon. Høsten 1994 fikk ATH godkjent fagstudier i kristendomskunnskap 20 og 30 vekttall, mens skolen høsten 1997 for første gang ga undervisning i kristendom grunn- og mellomfag. I 1998 fikk ATH vekttalsgodkjenning for språkstudiene Semesteremne i koinégresk og hellenistisk kultur og Semesteremne i bibelhebraisk språk og livstolkning. Desember 2000 fikk høgskolen godkjent Praktisk-kirkelig årsstudium (20 vekttall). I år 2001 fikk ATH eksamensrett for Examen philosophicum og Examen facultatum samt at departementet godkjente det pedagogiske opplegget for Internettbaserte studier for årsenhet og semesteremne for Kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering.

Det gis også mulighet for overgang til kristendomskunnskap hovedfag, teologistudiet og Mastergradstudier i USA.

Formål

Høgskolens formål er å

- utdanne menn og kvinner til tjeneste i menighet og misjon, skole og samfunn
- gi menn og kvinner en solid teoretisk og praktisk innføring i den kristne tro, menighetens liv og kirkens misjonsoppdrag, og vekke og videreutvikle deres kristne ansvar for individ, menighet og samfunn
- være et økumenisk og evangelikalt senter for teologisk studium og teologisk forskning.

Undervisningens formål er å

- gi studentene den nødvendige basiskunnskap innenfor de enkelte fagområder
- bevisstgjøre studentene sitt kall og sine gaver med tanke på deres framtidige tjeneste
- oppøve deres evne til å formidle evangeliet i forkynnelse og praktisk tjeneste i menighet, misjon og skole

Profil

En økumenisk skole...

I tråd med Det Norske Misjonsforbunds motto, “Guds barns enhet og synderes frelse”, legges det vekt på at skolen skal være åpen for kristne fra alle trossamfunn. Det arbeides for gjensidig forståelse og respekt for andres oppfatninger og overbevisninger. Det er en berikelse for det økumeniske miljøet at det ved høgskolen også er studenter fra ulike nasjoner og med ulik kulturell bakgrunn.

...med et tjenesteorientert studium...

ATH er seg bevisst at høgskolens hovedoppgave er å utdanne for arbeid i menighet og misjon, skole og samfunn. Fordi dette arbeid er av både teoretisk og praktisk art, vil praksis være en integrert del av studiet. Denne "to-spors-tenkningen" danner også basis for skolens pedagogiske arbeid, hvor det legges vekt på en undervisning som både gir mulighet for å sette teori ut i praksis, og som vurderer praksis i lys av teori.

Skolen legger vekt på at det skjer en sunn holdningsmessig utvikling og kristen fostring i løpet av studiet.

...på evangelikal grunn.

Både ATH, og høgskolens eier, Det Norske Misjonsforbund, ønsker å definere seg selv innenfor rammen av den evangelikale bevegelse. Den evangelikale bevegelse bygger på en grunnleggende tillit til Bibelen som Guds Ord, og er i internasjonal sammenheng først og fremst representert gjennom organisasjoner som Lausanne-bevegelsen og Den Evangeliske Allianse.

Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap (KRL)

Målsetting

Målsettingen for studiet i *Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap* (KRL) ved Ansgar Teologiske Høgskole er å gi:

- faglig skolering i skolefaget kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap
- innsikt i kristendommens historiske og teologiske bakgrunn, dens innhold, framvekst og utbredelse og dens aktuelle former i den verdensvide kirke
- kunnskap om kristendommens forhold til andre religioner i historisk og aktuelt perspektiv
- innføring i metoder og problemstillinger knyttet til videreformidling av kristen tro i dag
- et fundament for god faglig og didaktisk undervisning

Studiet utgjør – sammen med *Examen philosophicum* og *Examen facultatum* - første del av studieprogrammet *Bachelor i Teologi med KRL* ved Ansgar Teologiske Høgskole (ATH).

Kompetanse

Studiet i KRL har som mål å utdanne mennesker til arbeid i menighet og misjon, skole og samfunn. Studiet kvalifiserer for undervisnings- og forkynnerstillinger i menighet og misjon, og inngår i studiet *Bachelor i Teologi med KRL* ved Ansgar Teologiske Høgskole (ATH) samt en teologisk embetseksamen eller et hovedfag i kristendomskunnskap.

Studiet i *Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap* (KRL) kvalifiserer for undervisning i grunnskolen i faget kristendomskunnskap og i den videregående skole i faget religion. Videre fordypning i faget er basis for profesjonsstudier i teologi eller kristendom hovedfag. KRL-faget kan inngå i en adjunkt- eller lektorutdanning samt - etter nærmere regler - i den fireårige allmennlærerutdanningen (utdanning for undervisning i grunnskolen).

Dessuten finnes det mange andre yrkesgrupper, f.eks. innen helse- og sosialsektoren, der KRL-faget er nyttig som supplement til utdanningen.

Organisering

KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap utgjør 60 studiepoeng og er normert til ett års fulltidsstudium.

Utdanningsplan

Ved studiestart skal Ansgar Teologiske Høgskole og studenten underskrive en gjensidig forpliktende utdanningsplan med bestemmelser om institusjonens ansvar og forpliktelser overfor studenten og studentens forpliktelser overfor institusjonen og medstudenter. Formålet med utdanningsplanen er å sikre et tettere og mer forpliktende forhold mellom Ansgar Teologiske Høgskole og den enkelte student.

Opptaksvilkår og Samordna Opptak

Opptaksvilkår er *generell studiekompetanse* eller tilsvarende som gir rett til immatrikulering ved universitet. Det er også mulig å søke opptak på grunnlag av *realkompetanse*. Dersom man har avlagt eksamen(er) i interkulturell forståelse eller tilsvarende studier ved en annen institusjon, kan man også søke innpassing til *IFO100*.

På *Samordna Opptak* sine nettsider – www.samordnaopptak.no – finner du den sist oppdaterte søkerinformasjonen. Her kan du søke om studieplass ved Ansgar Teologiske Høgskole, melde adresseendring, omprioritere studieønskene dine og svare på tilbud om studieplass. Du finner også generell informasjon om opptaket.

Ordinær søknadsfrist er *15. april*. Hvis du har norsk personnummer, kan du søke opptak på Samordna Opptaks internettsider. Hvis du ikke har norsk personnummer – eller av andre grunner ikke ønsker å søke over internett -, kan du bruke papirsøknad. Ta da kontakt med Ansgarskolen (tlf. 38106500 eller mail: haugland@ansgarhs.no), og vi vil sende deg søknadsskjema i posten. Mer informasjon om våre studier finner du også på våre hjemmesider – www.ansgarskolen.no

Etter 15. april vil det vanligvis være ledige studieplasser på mange av studieretningene. Dersom du ikke har fått søkt før søknadsfristen, da direkte kontakt med Ansgarskolen.

Ønsker du å snakke med en av oss om studier og opptak. I kontortiden 08.00-15.30 ringer du 38 10 65 00. Ellers kan du ringe vår døgnåpne **Opptakstelefon** 99 09 18 80. Dersom den ikke er betjent akkurat når du ringer, kan du legge igjen en beskjed så kontakter vi deg igjen.

Undervisningstilbud

Inndeling av studieåret

Studieårets lengde er på 40 uker, og er inndelt i to semester på å 20 uker. Studieåret er inndelt i flere undervisningsperioder, og hvert semester avsluttes med en eksamensuke. Det gis ca 12 timer med undervisning i uken med forelesninger og seminarer.

Undervisningsomfang

Forelesninger og seminarer fordeler seg omtrent som følgende på emnene:

Emnet		Antall uker	Forelesninger	Seminarer
KRL101	Bibelen	12	6 timer pr uke	3 timer pr uke
KRL102	Fag og formidling	12	2 timer pr uke	1 timer pr uke
KRL103	Kirkens historie	6	8 timer pr uke	4 timer pr uke
KRL104	Andre religioner	6	8 timer pr uke	4 timer pr uke
KRL105	Kultur og livssyn	6	8 timer pr uke	4 timer pr uke
KRL106	Kirkens tro	6	8 timer pr uke	4 timer pr uke

Studentene må velge mellom to undervisningstilbud, enten *seminarmodellen* eller *eksamensmodellen*. I tillegg til det faglige utbyttet studentene vil ha ved å delta på seminarer, vil seminargruppen være et viktig sosialt fagmiljø hvor studentene blir kjent med hverandre. Vi anbefaler nye studenter å følge *seminarmodellen*, da denne gir en mykere overgang fra videregående skole til høgskole.

Seminarmodellen

Seminarer skal være en hjelp for studentene i det metodiske arbeidet med ulike vitenskapelige problemstillinger, og vil gi en praktisk innføring i ulike metodiske grep for å analysere og arbeide med problemstillinger på en vitenskapelig måte. Seminarer vil således bestå i elementær innføring i *behandlingsmetodikk* for oppgaver med utgangspunkt i en vitenskapelig tilnæringsmåte.

Videre vil seminarer legge vekt på oppgaveskriving og arbeidet med *seminaroppgaven*. Hver enkelt student skriver en seminaroppgave. I tillegg til seminaroppgaven må studentene være forberedt på å arbeide med oppgaver i smågrupper. Undervisningen er lagt opp slik at studentene arbeider med oppgaver som er sentrale i pensum. Seminarer krever aktiv deltagelse fra studentenes side.

Seminarmodellen innebærer at den tradisjonelle avsluttende eksamen faller bort til fordel for mer aktiv deltagelse fra studentenes side i seminarer.

Seminarklasser

Ca fire ganger i uken møtes grupper på opptil 28 studenter til to-timers seminarer med seminarlærer, der de diskuterer tema fra pensum og forelesninger. Det stilles krav til skriftlig og muntlig deltakelse på seminarene (se nedenfor). Seminarene bygger på pensumlitteratur og på forelesningene. Det forutsettes at studentene møter på forelesningene. Gjennom muntlige diskusjoner og presentasjoner, og særlig gjennom arbeidet med *seminaroppgaven*, vil studentene oppøve ferdigheter de har bruk for i videre studier.

Seminarklassen deles opp i smågrupper på ca 4 studenter i hver. Hver smågruppe arbeider sammen gjennom hele semesteret med oppgaver de blir tildelt, og de har sammen ansvaret for skriftlige og muntlige presentasjoner. Antall deltagere i en gruppe kan endres ut fra hvor mange deltagere som melder seg på et seminar. Ved frafall i en gruppe kan man måtte arbeide alene.

Det er obligatorisk frammøte på seminarene, og det blir ført fravær (maksimalt 25 % fravær).

I tillegg til det faglige utbyttet studentene vil ha ved å delta på seminarene, vil seminargruppen være et viktig sosialt fagmiljø hvor studentene blir kjent med hverandre. Vi anbefaler nye studenter å følge seminarmodellen, da denne gir en mykere overgang fra videregående skole til høyskole.

KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap

KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap består av seks emner på til sammen 60 studiepoeng og har en normert studietid på ett år. De seks emnene er:

- KRL101 Bibelen
- KRL102 Fag og formidling
- KRL103 Kirkens historie
- KRL104 Andre religioner
- KRL105 Kultur og livssyn
- KRL106 Kirkens tro

De seks emnene har hver sin forelesningsserie og vil også ha hvert sitt seminar. Temaene i seminaret følger i stor grad temaene i forelesningsserien, og det forutsettes derfor at studentene på seminarmodellen følger både seminarene og forelesningene.

Seminaroppgave

I seminarene står studentenes egen skriftlige og muntlige aktivitet sentralt. Den enkelte student skal skrive en *seminaroppgave* i et gitt eller godkjent tema av seminarleder. Studentene velger blant oppgaver gitt av seminarlærer (med mulighet for å foreslå endringer av oppgaveteksten), eller foreslår selv en oppgaveformulering.

Ett av hovedformålene med seminarundervisningen er å oppøve studentene til å delta i diskusjoner og til selv å presentere faglige problemstillinger for gruppen. Hver student må bidra med en muntlig presentasjon i løpet av seminarserien. Denne presentasjonen kan ta utgangspunkt i seminaroppgaven studenten skriver.

Individuell veiledning har en sentral funksjon i seminarmodellen. Veiledning bidrar til tettere kontakt mellom lærer og student og skaper rom for faglige samtaler og faglig fordypning. Veiledningen er også en forutsetning for å oppfylle intensjonen om prosessorientert skriving. Utkast til seminaroppgaven skal leveres til læreren én gang i løpet av kurset. Denne *innleveringen er obligatorisk og et krav for å kunne gå opp til den avsluttende prøven* i emnet. Innleveringene skal skje til de frister som er satt opp. Veiledningen skal ta utgangspunkt i et utkast skrevet av studenten. Seminarlærer fastsetter tidspunkt for veiledning.

I seminaroppgaven skal studenten bekrefte med underskrift at oppgaven er formulert med egne ord (med unntak av markerte sitater). Seminaroppgaven skal innleveres i 2 eksemplarer, og skal kun påføres *kandidatnummer* (ikke navn).

Mappeevaluering

Studentene som følger seminarmodellen vil få såkalt mappeevaluering i hver av emnene. Seminaroppgavene er det viktigste bidraget i mappen. I tillegg vil mappen inneholde arbeider fra seminarenes smågrupper, som skriftlige og/eller muntlige presentasjoner og lignende.

Bare studenter som har oppfylt følgende arbeidskrav vil få seminaroppgaven i hver av emnene evaluert og kunne gå opp til emnets avsluttende prøve:

- deltatt i minst 75 % av seminaret
- levert ett utkast til seminaroppgave i forkant av individuell veiledning
- møtt frem til obligatorisk individuell veiledning
- gitt en muntlig presentasjon i hver av seminarrekkene
- gjennomført og bestått eventuelle gruppeoppgaver og andre aktiviteter

Studenter som ikke har oppfylt alle arbeidskravene i emnet kan - innen en gitt tidsfrist - gå over til eksamensmodellen (se under) samme semester. Studenter som stryker på emnets skriftlige prøve, vil få anledning til å kontinuere i semesteret etter. Studenter som stryker på emnets seminaroppgave, vil få ny frist for innlevering.

Avsluttende emneprøve

Fordi *seminarmodellen* legger vekt på at studentene deltar aktivt gjennom hele semesteret, blir det ingen stor eksamen ved emnetes slutt. Det blir arrangert en mindre emneprøve på 90 minutter ved slutten av hver seminarrekke. Hensikten med prøven er å motivere studentene til å sette seg inn i andre deler av pensum enn det de skriver oppgave om.

Evaluering/karaktersetting

Det gjøres bruk av følgende karaktersetting:

- Emnets seminaroppgave evalueres med bokstavkarakter. ATH benytter bokstavkarakterer (A til F). Studenter som får bokstavkarakteren F, har ikke bestått prøven.
- Den skriftlige prøven ved slutten av hvert emne evalueres til bestått/ikke bestått
- Muntlige og skriftlige oppgaver og fremføringer, og eventuelle andre gruppeoppgaver og aktiviteter, vurderes til bestått/ikke bestått.

Karakter KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap

Karakteren i *KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap* utregnes som gjennomsnittet av karakterene i de seks emnene etter at de er vektet hver for seg i henhold til antall studiepoeng. For å få vitnemål for KRL100 må emnene til sammen tilsvare 60 studiepoeng.

Eksamensmodellen

Eksamensmodellen er et opplegg for de som ikke har anledning eller ikke ønsker å følge seminarmodellen. Studenter som følger denne modellen har ikke krav på veiledning eller å få evaluert skriftlige arbeider i løpet av semesteret. De som velger eksamensmodellen kan følge forelesningene og gå opp til ordinær skoleeksamen (4 timer) i hvert av emnene ved slutten av semesteret.

Undervisningen gis i form av de samme *forelesningene* som også gis til studenter ved seminarmodellen. Forelesningene vil gi en oversikt over sentrale deler av pensum. Begge modellene bruker det samme pensum.

Vurderingsforskrifter

For å gå opp til avsluttende prøve i emnene til KRL100 må man være opptatt som student ved ATH og ha betalt semesteravgift.

Studenter som har begynt studiet etter pensum i én studieplan, må gjennomføre seminaroppgaver og avsluttende prøver etter dette pensum seneste innen ett år etter at normert studietid er gått. I spesielle tilfeller kan denne fristen utvides med ytterligere ett år etter skriftlig søknad.

I løpet av studiet vil det foregå en fortløpende vurdering av både undervisning og studentenes arbeid. Studentene vurderer undervisningen bl.a. ved den evaluering som gjerne foretas ved slutten av hver studieenhet. Evalueringen kan både være av muntlig og skriftlig karakter.

Eksamensordning

Karakter i *KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap* (60 studiepoeng) teller med i den samlede karakter for studieprogrammet *Bachelor i Teologi med KRL* ved Ansgar Teologiske Høgskole.

Seminarmodellen

Hver av de seks emnene har *ett obligatorisk seminar*. Fraværet i hvert av disse seminarene må ikke overstige 25 %, dersom studenten skal få evaluert *semesteroppgavene* og kunne framstille seg for de avsluttende skriftlig prøver. Alt arbeid i seminarene - arbeid i smågrupper, skriftlige og muntlige presentasjoner - er obligatorisk og må gjennomføres. Semesteroppgavene evalueres med karakter, mens de skriftlige prøver og øvrige arbeider evalueres med bestått/ikke bestått. Ved slutten av hver seminarrekke avholdes en skriftlig prøve på 90 minutter.

Eksamensmodellen

KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap inneholder 6 emner, som hver for seg har en skriftlig eksamen på 4 timer. Ved sensur gis det en karakter for hver av emnene. For å bestå KRL100 må kandidaten oppnå ståkarakter i alle emnene. Den endelige karakteren for KRL100 fastsettes på grunnlag av karakterene i de 6 emnene. ATH benytter bokstavkarakterer (A til F). Studenter som får bokstavkarakteren F, har ikke bestått prøven.

De teologiske disipliner

De overordnede målsettingene for studiet i *Kristendoms-kunnskap med religions- og livssynskunnskap* (KRL) ved Ansgar Teologiske Høgskole (ATH) søkes realisert ved at studentene arbeider med disiplinene Det gamle testamente (GT), Det nye testamente (NT), kirke- og misjonshistorie, systematisk teologi, religionsvitenskap og livssynskunnskap samt religionspedagogikk med fagdidaktikk. Studiet sikter på å gi studentene en grunnleggende innføring i disse disiplinene.

Kristendomsfaget hviler på en sterk inndeling av disiplinene i ulike forskningstradisjoner. Undervisningssituasjonen i skole, menighet og misjon forutsetter imidlertid at underviseren evner å kombinere stoff fra ulike disipliner samt reise spørsmål om fagstoffets relevans for tilhører/student og det moderne samfunn. I studiet vil man derfor, i tillegg til et disiplinorientert studium, tilstrebe en viss grad av tverrdisiplinær behandling av stoffet der dette er relevant og aktuelt.

Bibelvitenskap (Det gamle og Det nye testamente)

Bibelen (Det gamle og Det nye testamente) må leses både i et historisk og teologisk perspektiv. Det historiske perspektiv ivaretas ved at studiet gir kunnskap om Bibelens tilblivelse, innhold og opprinnelige adresse. Det legges vinn på å lese Bibelen innenfor et historisk perspektiv som en historisk og vitenskapelig disiplin. Det poengteres også at Bibelens skrifter hver for seg og til sammen vitner om Guds åpenbaring og avsluttede frelseshandling gjennom Jesus Kristus. Derfor må Det nye testamente leses på bakgrunn av og i samklang med Det gamle testamentets skildring av Guds åpenbaring og frelseshandlinger.

Bibelen har også et aktuelt og kulturelt perspektiv. Som del av den jødisk-kristne tradisjon har Bibelen gjennom kirkens forkynnelse og undervisning gjennomsyret store deler av kulturlivet. Bibelen er derfor blitt en integrert del av vår kulturtradisjon, og det er ikke mulig å forstå verken vår kultur eller vår samtid uten å være seg dette bevisst. Bibelstudiet ved ATH har som siktemål å dyktiggjøre studenter til å anvende og aktualisere Bibelens budskap overfor vår tids mennesker.

Til hjelp i arbeidet med å forstå og å få fram tekstens opprinnelige budskap kreves også en innføring i andre av fagets disipliner:

Innledningsvitenskapen drøfter ulike spørsmål knyttet til de enkelte skrifers tilblivelse, overlevering (teksthistorie) og samling til et hellig skrift som del av den kristne kanon (kanonhistorie). Dette gjelder blant annet spørsmål om miljøhistorisk sammenheng som forfatter og adressat, skriftenes datering, bruk av kilder og tradisjoner, litterær oppbygning og struktur osv.

Israels historie studeres innenfor rammen av Midtøstens allmenne oldtidshistorie, men skal spesielt bidra til å belyse bakgrunnen for Det gamle testamente.

Nytestamentlig samtidshistorie skal gi innsikt i politiske, sosiale, kulturelle og religiøse forhold i de ulike gresk-romerske miljøer på den tid hvor Det nye testamente ble til og den kristne kirke vokste fram. I denne sammenheng vil det bli lagt særlig vekt på å tilegne seg kunnskaper om Det nye testamentets jødiske bakgrunn og gresk-romerske omverden.

Eksegesen, det vil si tekstutleggelsen, er fagets viktigste disiplin. Både Det gamle og Det nye testamente studeres ut fra moderne oversettelser, men med henvisninger til den hebraiske, arameiske eller greske grunntekst. Gjennom tekstarbeidet legges det vekt på at studentene skal tilegne seg de

viktigste *metodene* for eksegesen. De ulike metodene skal hjelpe oss til å lese teksten i sin litterære og miljøhistoriske sammenheng og å analysere fram dens innhold.

Bibelteologien foretar en gjensidig tolkning av de enkelte tekster og de større teologiske tankelinjer i både Det gamle og Det nye testamente. I KRL-studiet kan dette enten skje ved en systematisk gjennomgang av ulike hovedtemaer i Bibelen eller ved en gjennomgang av ulike skriftgruppers teologi, f.eks. som *synoptisk* eller *paulinsk* teologi.

Systematisk teologi

Den systematiske teologien tar sikte på å gi en helhetsforståelse av den kristne tro i møte med dagens mennesker. I dette arbeid er det viktig først å se de ulike sammenhenger i teologien og sammenfatte disse til et helhetsbilde. Dermed får det systematisk-teologiske arbeid karakter av å være *syntetisk* (sammenfattende). Den systematiske teologi har også karakter av å være *normativ*, dvs. at dens sikte er å ta stilling til hva som er sann og rett kristendom. Et viktig siktemål er i denne sammenheng at den kristne tro kan framstå som et troverdig budskap for mennesker i dag.

Den systematiske teologien er også *kritisk* i den forstand at den har som sikte å foreta en gjennomtenkning og prøving av det kristne trosinnhold slik dette framstår i Bibelen og i den kristne tradisjon. I denne kritiske gjennomtenkning ligger også at vår tids tankeretninger og livs- og verdisyn om nødvendig etterprøves mot sannheten i det bibelske budskap. Dermed blir den systematiske teologi også *apologetisk*, dvs. at den har som mål å forsvare den kristne trossannhet overfor strømninger i tiden som står spørrende, tvilende og protesterende overfor den kristne tro. Endelig sikter den systematiske teologi mot videreformidlingen av det kristne budskap i misjon og evangelisering, og er i dette perspektiv også *missiologisk*.

Den systematiske teologien har sin plass innenfor det arbeidsfellesskap som utgjøres av alle de teologiske disiplinene. Den bygger på det arbeid som utføres av teologiens basisdisipliner (GT- og NT-eksegese), nyttiggjør seg kirke- og teologihistorien som teologisk problemhistorie, orienterer seg i retning av teologiens måldisipliner (praktisk teologi) og har som endelig siktemål utbredelsen av evangeliet til nye geografiske og etniske områder.

Målsettingen med den systematiske teologi er å gi studenten den nødvendige hjelp til å se sammenhengen mellom teologiens ulike fagområder slik at en helhetsforståelse kan dannes. Dessuten må det være et klart uttrykt mål å gi den enkelte student de nødvendige forutsetninger for selv kritisk å kunne gjennomtenke det kristne budskap slik at det blir en hjelp til selvforståelse og livsorientering. Videre legges det vekt på å tilrettelegge de aktuelle emnene i tros læren og etikken med henblikk på å kunne formidle dem i forkynnelse, undervisning og sjelesorg.

I vår teologiske tradisjon er det vanlig å plassere dogmatikk og etikk under betegnelsen systematisk teologi.

Dogmatikken er teologiens normative gjennomtenkning og sammenfatning av den sanne kristne lære om forholdet mellom Gud og mennesket, normert av Den hellige skrifts bevitnelse av Guds åpenbaring, med kritisk hensyntagen til kirkens bekjennelser, under diskusjon med andre oppfatninger i fortid og samtid og med sikte på kirkens liv og tjeneste.

Etikken er teologiens systematiske tilrettelegging av hvordan den enkelte og samfunnet bør handle for at handlingen skal kunne karakteriseres som rett eller god. I en kristen sammenheng skjer denne vurderingen på bakgrunn av den bibelske åpenbaring. For at det etiske arbeid skal være relevant, er det avgjørende at etikken i særlig grad er orientert mot og står i dialog med sin samtid.

Kirke- og misjonshistorie

Kirke- og misjonshistorien er den delen av teologien som forsøker å analysere, beskrive og forklare den kristne menighets historiske utvikling fra aposteltiden og fram mot våre egne dager. Som teologisk vitenskap benytter kirkehistorien de samme redskaper som annen historieforskning, og må oppfylle de samme metodiske krav. Resultatene av studiene må kunne etterprøves innenfor rammene av ordinært vitenskapelig arbeid.

Slik forstått er kirkehistorien - som all annen historieforskning - i utgangspunktet en *deskriptiv* disiplin. Den har som målsetting å gi en mest mulig nøktern redegjørelse for *hva* som skjedde *når*, *hvor*, *med hvem*, og *hvilke konsekvenser* dette fikk på kortere og lengre sikt.

Dette deskriptive arbeid kan imidlertid ikke finne sted i et verdimessig og forutsetningsløst tomrom. De ulike historiske kilder må tolkes, og deres innbyrdes vekt og verdi må avveies i forhold til hverandre. Derfor vil de *sva*r historikeren finner være påvirket av de *spørsmål* vedkommende stiller. Videre vil den betydning de enkelte begivenheter og fenomener tillegges være påvirket av forskerens overordnede historieforståelse. Endelig vil de eventuelle lærdommer man trekker av historien være bestemt av ens forhold til og forståelse av kirkens rolle i dagens situasjon.

Disse to sidene ved det historievitenskapelige arbeid skal ikke spilles ut mot hverandre. På den ene side må det arbeides kritisk og seriøst med de historiske fenomener og begivenheter. I første rekke brukes sekundærkilder, dvs. samlede framstillinger av hele eller deler av de ulike epoker. I noen grad vil det likevel også være aktuelt med studium av primærkilder, dvs. de aktuelle, originale historiske kilder.

Studiet omfatter en beskrivelse både av fremveksten av de kristne bevegelser og kirker som har vært dominerende i kirkehistorien, og de vekkelsesbevegelser og frikirkemenigheter som har stått utenfor, eller vært i opposisjon til de store kirkesamfunn. Det vil også legges vekt på at kirken etter sitt vesen er misjonerende, og at kirkehistorien følgelig og dypest sett er historien om Guds folk på vandring med evangeliet. Misjonshistorien vil derfor bli gjennomgått som en integrert del av kirkens historie.

Kirke- og misjonshistorien omfatter tre disipliner:

Allmenn kirke- og misjonshistorie har som oppgave å gi en innføring i kristendommens historie fra et allment, dvs ikke-nasjonalt, synspunkt. Det legges vekt på å beskrive hovedlinjene i kristendommens *utvikling i tid* - fra urkirken til den moderne verden, og dens *utbredelse i rom* - fra lokal menighet i Jerusalem til verdensvid kirke på alle kontinenter. Spesielt vektlegges europeisk og amerikansk kirke- og misjonshistorie.

Norsk kirke- og misjonshistorie har som oppgave å gi en innføring i kirkens historie fra et norsk, dvs nasjonalt og geografisk begrenset perspektiv. Emnet søker å beskrive hovedlinjene i den kirkelige utvikling i Norge, fra kristningen og fram mot vår tid, med særlig vekt på tiden etter reformasjonen.

Misjonshistorien ser på kirkens historie ut fra en særskilt synsvinkel, nemlig evangeliets utbredelse og den kristne kirkes vekst i ulike epoker og i et globalt perspektiv. Denne synsvinkelen legges på såvel allmenn som norsk og frikirkelig kirkehistorie. Det er også verd å merke seg at det som for senderkirker betraktes som misjonshistorie, for mottagerkirkene må oppfattes som kirkehistorie.

Konfesjonskunnskapen har som oppgave å gi en mest mulig balansert innføring i ulike kirkesamfunns historie, teologi og karakteristiske kjennetegn.

Religionsvitenskap og livssynskunnskap

Religions- og livssynskunnskap er ved ATH samlebetegnelse for fag og emneområder som forsøker å beskrive, forklare, analysere og systematisere ulike sider ved menneskets kultur. "Kultur" brukes her i vid forstand, og betegner alle de ideer, verdier, holdninger, normer og vaner som menneskenes tilværelse er bygget opp omkring, og som er bestemmende for hvordan et samfunn fungerer.

Religionsvitenskap og livssynskunnskap er viktige disipliner som gir oss viktig informasjon om den kontekst ulike religiøse og ideologiske forestillinger befinner seg i. En forståelse av denne konteksten vil være av vesentlig betydning for overhode å kunne analysere de aktuelle fenomener eller ytringer. Dernest bidrar religions- og livssynskunnskap til å gi forståelse av den aktuelle samtid. Dette er viktig i enhver formidlingssituasjon, enten det er i skole, menighet eller misjon. En grunnleggende kjennskap til og forståelse av andre menneskers livsvilkår og tankeunivers er en forutsetning for å drive sakssvarende og effektiv kommunikasjon. Religionsvitenskap og livssynskunnskap har dessuten egenverdi som en del av allmenndannelsen, fordi den fyller ut og "fargelegger" det ofte fragmentariske bilde av verden og menneskene som presenteres i vår moderne mediavirkelighet.

Religionsvitenskap er studiet av religioner og religiøse fenomener. Det er en forutsetning at hver religion og hvert fenomen behandles ut fra sin egenart og på sine premisser, herunder at de ulike religioner og livssyn kommer til orde på egne premisser. Studiet av religioner inkluderer religionens historiske framvekst, læreinnhold, dens tradisjoner, ytringsformer og kulturelle kontekst.

Livssynskunnskap gir en beskrivelse av ulike livssyn og deres historiske bakgrunn. Studiet av livssynskunnskap omfatter bl.a. kjennskap til hva et livssyn er og den historiske bakgrunn for livssynsmangfoldet. I studiet vil det legges vekt på å beskrive religioner og livssyn i samsvar med deres selvforståelse og i lys av deres aktualitet i norsk sammenheng.

Religionspedagogikk med fagdidaktikk

Faget religionspedagogikk med fagdidaktikk tar sikte på å formidle kunnskaper, oppøve ferdigheter og utvikle holdninger som gjør at studentene kan fungere best mulig i sitt fremtidige yrke. Slik forstått vil faget søke å binde fagstudium, ferdigheter, selvforståelse og fremtidig tjeneste nærmere sammen. Ved ATH vil grunnleggende innsikt i menneskets utvikling og vekst, hjelp til å tolke religiøse erfaringer, kritisk forståelse av kristendommens dannende, bevarende og nyskapende funksjon, samt refleksjon omkring kristendomsfagets historie, egenart og metodeproblemer bli vektlagt.

Innenfor de rammebetingelser som er gitt, vil studentene måtte lære seg til å ta initiativ, planlegge og følge opp arbeid knyttet til menighet, misjon og skole, så vel som å ta ansvar for egen og andres utvikling, vekst og velvære. Relasjons- og formidlingsaspektet fokuseres både i forbindelse med arbeid i menighet og misjon, skole og samfunn.

Faget vil bidra til refleksjon omkring den menighets- og formidlingstradisjon studentene står i, og til å videreføre og fornye den i møte med dagens situasjon og det bibelske skriftmaterialet. Det interkulturelle og grensesprengende perspektiv vil bli fokusert i sammenheng med kristendommens universelle selvforståelse og oppdrag. Muligheter og problemer i forbindelse med tverrkulturellt samarbeid vil bli drøftet, og faget utfordrer til å oppøve fleksibilitet og overveie holdninger.

Religionspedagogikken er en disiplin som arbeider med undervisnings- og oppdragelsesspørsmål i skole og menighet i spenningen mellom teori og praksis. Fokus vil rettes mot hvordan forholdene skal tilrettelegges organisatorisk, metodisk og innholdsmessig for undervisning om fremmede religioner og for opplæring i kristen kunnskap, tro og liv i hjem, menighet og skole.

Herunder vil det være **fagdidaktikkens** oppgave å drøfte problemer som kan oppstå når et vitenskapelig faginnhold skal formidles i en ikke-vitenskapelig sammenheng. Fagdidaktikken vil derfor (i vår sammenheng) bevege seg i spenningsfeltet mellom teologi/kristendomskunnskap som *vitenskapsfag* og *undervisningsfag* (dvs. i skole, menighet og misjon). Dessuten vil fagdidaktikken ta kristendommens/religionens plass i kultur, samfunn og skole opp til drøfting. I dette perspektiv vil innføringen i fagdidaktikk beskjeftige seg med fagets egenart, struktur, grunnelementer og metoder, og dessuten fagets begrunnelse og funksjon i en kultur-, dannelses- og utdannelsessammenheng. Spørsmål omkring formidlingen av fagets innhold til ulike målgrupper vil bli vektlagt.

I disiplinen religionspedagogikk med fagdidaktikk vil studentene bl.a. tilegne seg kunnskaper om skoleteoretiske og oppdragelsesteoretiske grunnlagsspørsmål, få kjennskap til skolens lære- og undervisningsplaner samt oppøves til å analysere pedagogiske og didaktiske spørsmål ut fra kristen tro.

KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap, årsstudium (60 studiepoeng)

KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap har ved Ansgar Teologiske Høgskole et omfang på 60 studiepoeng og et ca antall pensumsider på 4200 sider. Pensumlitteratur merket med * betyr at stoffet foreligger som kompendium og kan kjøpes i skolens Skrivestue.

Emner og studiepoeng

KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap utgjør ved ATH 60 studiepoeng og består av disse seks emnene:

- KRL101 Bibelen
- KRL106 Kirkens tro
- KRL103 Kirkens historie
- KRL104 Religionsvitenskap
- KRL105 Kultur og livssyn
- KRL102 Fag og formidling

De seks emnene til KRL100 har følgende studiepoengfordeling:

Emner/Emnegruppe	Studiepoeng
Bibelen	15
Kirkens tro	10
Kirkens historie	10
Religionsvitenskap	10
Kultur og livssyn	10
Fag og formidling	5
Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap	60

Emne KRL101 Bibelen (15 studiepoeng)

Emnegruppe	KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap
Kurs	<ul style="list-style-type: none">• Det gamle testamente – innledning og oversikt• Det gamle testamente – tekster og tolkning• Det nye testamente – innledning og oversikt• Det nye testamente – tekster og tolkning
Startgrunnlag	Generell studiekompetanse eller realkompetanse
Obligatoriske krav for seminarmodellen	<ul style="list-style-type: none">• Obligatorisk seminar• Obligatorisk seminaroppgave• Obligatorisk muntlig presentasjon• Obligatoriske arbeider i seminarets smågrupper
Varighet	<ul style="list-style-type: none">• 12 undervisningsuker

Emnebeskrivelse og presentasjon

Emnet *KRL101 Bibelen* utgjør 15 studiepoeng av *KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap*. KRL100 skal til sammen utgjøre minst 60 studiepoeng, og er en integrert del av studieprogrammet *Bachelor i Teologi med KRL* (3-årig studieløp) ved ATH.

Målsetting

Bibelforskningen arbeider med de to bibeldeler gjennom to forskjellige disipliner, den gammel- og den nytestamentlige vitenskap. Den kristne kirke derimot har alltid lest GT og NT sammen, som et enhetlig vitnesbyrd om frelsen i Jesus Kristus, henholdsvis som profeti og oppfyllelse.

Det gamle testamente – innledning og oversikt (3 ½ studiepoeng)

Studentene skal i dette kurset tilegne seg faktakunnskaper til forståelse av Det gamle testamente, oversiktsmessig kjennskap til dets innhold og de ulike typer av litteratur, samt oversikt over noen sentrale bibelteologiske temaer. Denne delen fokuserer hovedsakelig på viktige historiske sider ved GT, herunder innledningsvitenskap, kanonhistorie og tekst- og oversettelseshistorie. I tilknytning til dette drøftes spørsmål knyttet til Israels historie i gammeltestamentlig tid.

Det gamle testamente: tekster og tolkning (4 studiepoeng)

I dette kurset er det det eksegetiske og litterære arbeid med utvalgte gammeltestamentlige skrifter/tekster som står i sentrum. Tekstene studeres på grunnlag av norsk bibeloversettelse og ved hjelp av en vitenskapelig kommentar. Studentene skal oppøve ferdigheter til å kunne å analysere bibeltekster ved hjelp av grunnleggende eksegetisk og litteraturvitenskapelig metodikk. Også sentrale bibelteologiske emner vil bli behandlet i tilknytning til tekstgjennomgangene.

Tekstutvalg og temaer

1. Mosebok

1-3; 12,1-9; 22,1-19

De tid bud

2. Mosebok 20,1-17 og 5. Mosebok 5,6-21

Jesaja

6,1-7,17; 9,1-7; 11,1-10; 40,1-31; 52,13-53,12; 55,1-13; 61,1-7; 65,17-25

Salmene

8; 22; 23; 46; 51 og 110.

Det nye testamente – innledning og oversikt (3 ½ studiepoeng)

Studentene skal i dette kurset skaffe seg en oversikt over innholdet i Det nye testamente og kjennskap til de viktigste bibelteologiske temaer. Studentene skal videre tilegne seg kunnskap om de nytestamentlige skrifers litteraturformer og tekst- og kanonhistorie. Videre skal studiet gi kunnskap om den nytestamentlig tidshistorie med spesiell vekt på jødedommen på nytestamentlig tid og de første kristne menigheters situasjon i den romersk-hellenistiske verden.

Det nye testamente – tekst og tolkning (4 studiepoeng)

I dette kurset legges hovedvekten i NT-studiet på eksegese av utvalgte nytestamentlige tekster. Tekstene eksegere med utgangspunkt i en moderne norsk bibeloversettelse og ved hjelp av en vitenskapelig kommentar. Tekster fra Matteus-evangeliet studeres ut fra sin synoptiske sammenheng. Studentene skal videre tilegne seg innsikt i de viktigste eksegetiske metoder for å kunne studere bibeltekster med bakgrunn i deres litterære og miljøhistoriske sammenheng.

Tekstutvalg og temaer

Matteus-evangeliet

Tekster: 3,13-4,11; 5,1-12; 6,7-15; 8,1-4; 13,1-8.18-23; 16,13-23; 17,1-12; 28,16-20.

I tillegg studeres følgende temaer knyttet til tekster fra synopsen

Bergprekenens tolkningstyper og helhetsforståelse.

Underberetningene hos synoptikerne.

Jesu bruk av lignelser.

1. Korinterbrev

Tekster: 1,10-16; 2,1-11; 3,5-17; 7,1-16; 11,2-16; 12,1-11; 13,1-7; 14,13-40; 15,1-11.

Apostlenes gjerninger (Acta)

Tema: Den Hellige Ånd i Acta.
Menighet og menighetsliv i Acta.
Misjonsforkynnelse og misjon i Acta.

Innhold og struktur

Undervisning vil bestå av både *forelesninger* og *seminar*. Både forelesningene og seminaret har hver for seg et omfang på ca 70 timer. Seminaret bygger på pensumlitteratur og på forelesningene. Seminarklassen, som ledes av en lærer, deles ved kursstart inn i smågrupper på ca 4 studenter. Disse smågruppene har ansvaret for presentasjoner og lignende i seminaret, og vil gjennom hele semesteret arbeide med oppgaver de blir tildelt.

Seminaroppgave

I løpet av seminaret skal hver student levere inn et obligatorisk skriftlig arbeid. Seminaroppgaven skal skrives i tilknytning til kursene i enten *Det gamle testamente* eller *Det nye testamente*. Hver student velger seg et gitt (eller godkjent) tema av seminarleder. Det er viktig at studenten begynner å utforme den individuelle oppgaven allerede i løpet av seminarets første uke. Tiden mellom samlingene bør aktivt brukes til skriving.

Studenten har rett og plikt til individuell veiledning i arbeidet med sin skriftlige oppgave. Utkast skal leveres til læreren én gang i løpet av kurset. Denne innleveringen er obligatorisk.

Mappeevaluering

Studentens seminaroppgave skal være på 4000 ord (pluss/minus 10 %). Tidsfrist for innlevering av oppgaven vil det bli opplyst om ved semesterstart. Oppgaven blir sensurert ved seminarundervisningens slutt.

Det blir arrangert en mindre *prøve* på 90 minutter etter forelesningsserien.

De som ikke følger seminarmodellen går opp til ordinær skoleeksamen (4 timer) ved slutten av semesteret.

Evaluering

Det vil bli avholdt evaluering av emnets forelesninger og seminar ved slutten av hvert semester.

Pensum

Det gamle testamente – innledning og oversikt

Litteratur (ca 250 sider)

1. Barstad, H. M.: *En bok om Det gamle testamente*. Oslo: Det teologiske fakultet, 2003. ISBN 82-91397-10-4. Side 1-129; 163-285 (250 sider)
eller
2. Rendtorff, R.: *The Old Testament. An Introduction*. SCM London 1985 (eller senere) (fins også på tysk). ISBN 0-8006-2544-7. Side 1-291
eller
3. Zenger, E. (u.a.): *Einleitung in das Alte Testament*. Kohlhammer, Stuttgart 1995. ISBN 3170172786. Side 12-183; 224-277; 293-436.

Det gamle testamente - tekster og tolkning

Litteratur (ca 280 sider)

Kartveit, M. (red.): *Det gamle Testamente*, Oslo 2000. ISBN 82-521-6290-8
Side 25-68, 88-103 og 185-379.

Det nye testamente – innledning og oversikt

Litteratur (ca 245 sider)

Hvalvik, R og T. Stordalen: *Den store fortellingen. Om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning*. Oslo 1999. ISBN 82-541-0545-6. Side 32-50; 176-382 (224 s.)
og
Noack, B.: *Det nye Testamente og de første kristne årtier*. København 1992. ISBN 87-12-64856-6. Side 42-98 (57 s.)

Det nye testamente – tekst og tolkning

Litteratur (ca 280 sider)

Kvalbein, H.: *Matteusevangeliet*. Bind I og II. Oslo 1998/90. Bind I, ISBN 82-531-6063-1: side 15-32; 92-115; 124-138; 168-179; 201-216; 252-263; Bind II, ISBN 82-531-6065-8 : side 11-23; 63-73; 79-84; 287-293 (ca. 140 sider)
og
Danbolt, E.: *Første Korinterbrev*. København 1985. ISBN 87-7242-019-7. Side 67-74; 89-98; 102-116; 163-178; 249-263; 276-286; 297-305; 316-330; 331-341 (ca. 100 sider)
og
Hvalvik, R.: *Fra Jerusalem til jordens ender. Hovedtrekk i Apostlenes gjerninger*. 2. utgave. Oslo 1992. ISBN 82-7053-220-7. Side 45-51; 52-85; 96-104 (ca. 45 sider).

Emne KRL102 Fag og formidling (5 studiepoeng)

Emnegruppe	KRL100 Kristendoms-kunnskap med religions- og livssynskunnskap
Kurs	Religionspedagogikk med fagdidaktikk
Startgrunnlag	Generell studiekompetanse eller realkompetanse
Obligatoriske krav for seminarmodellen	<ul style="list-style-type: none">• Obligatorisk seminar• Obligatorisk seminaroppgave• Obligatorisk muntlig presentasjon• Obligatoriske arbeider i seminarets smågrupper
Varighet	<ul style="list-style-type: none">• 12 undervisningsuker

Emnebeskrivelse og presentasjon

Emnet *KRL102 Fag og formidling* utgjør 5 studiepoeng av *KRL100 Kristendoms-kunnskap med religions- og livssynskunnskap*. KRL100 skal til sammen utgjøre minst 60 studiepoeng, og er en integrert del av studieprogrammet *Bachelor i Teologi med KRL* (3-årig studieløp).

Målsetting

Religionspedagogikk med fagdidaktikk

Kurset i *Religionspedagogikk med fagdidaktikk* vil gi en innføring i faget hvor det særlig fokuseres på oppdragelse og undervisning i grunnskolen. Studentene skal tilegne seg kunnskaper som gjør dem i stand til å vurdere den faglige formidling av kristendom, andre religioner og livssyn, innholdsmessig så vel som metodisk. Noen grunnlagsspørsmål vil debatteres samt en del religions-psykologiske tema.

Hovedvekten vil ligge på grunnleggende fagdidaktiske emner med fokus på det offentlige religionsfagets historiske utvikling og aktuelle situasjon, mål og innhold og på lærerrollen og elevenes religiøsitet og livstolkning. Videre vil undervisningen drøfte vekselspillet mellom religion og samfunn, herunder noen av endringsprosessene i det religiøse liv. Det vil bli lagt vekt på å ta opp aktuelle problemstillinger i tilknytning til det nye kristendomsfaget (KRL-faget) samt bidra til dialog mellom teori og praksis.

Dessuten skal faget gi god kjennskap til begrepene stedegenhet, økumenikk og dialog i didaktisk sammenheng. Og det vil særlig bli fokusert på narrative innfallsvinkler til religions- og livssynsundervisningen. Videre vil spørsmål i tilknytning til moralundervisning tas opp.

Kurset skal videre bevisstgjøre studentene på det nye kristendomsfagets (KRL-faget) plass og funksjon i skolen.

Innhold og struktur

Undervisning vil bestå av både *forelesninger* og *seminar*. Både forelesningene og seminaret har hver for seg et omfang på 24 timer. Seminaret bygger på pensumlitteratur og på forelesningene. Seminarklassen, som ledes av en lærer, deles ved kursstart inn i smågrupper på ca 4 studenter. Disse smågruppene har ansvaret for presentasjoner og lignende i seminaret, og vil gjennom hele semesteret arbeide med oppgaver de blir tildelt.

Seminaroppgave

I løpet av seminaret skal hver student levere inn et obligatorisk skriftlig arbeid. Hver student velger seg et gitt (eller godkjent) tema av seminarleder. Det er viktig at studenten begynner å utforme den individuelle oppgaven allerede i løpet av seminarets første uke. Tiden mellom samlingene bør aktivt brukes til skriving.

Studenten har rett og plikt til individuell veiledning i arbeidet med sin skriftlige oppgave. Utkast skal leveres til læreren én gang i løpet av kurset. Denne innleveringen er obligatorisk.

Mappeevaluering

Studentens seminaroppgave skal være på 2500 ord (pluss/minus 10 %). Tidsfrist for innlevering av oppgaven vil det bli opplyst om ved semesterstart. Oppgaven blir sensurert ved seminarundervisningens slutt.

Det blir arrangert en mindre *prøve* på 90 minutter etter forelesningsserien.

De som ikke følger seminarmodellen går opp til ordinær skoleeksamen (4 timer) ved slutten av semesteret.

Evaluering

Det vil bli avholdt evaluering av emnets forelesninger og seminar ved slutten av hvert semester.

Pensum

Litteratur (ca 350 sider)

Sødal, H.K. (red.): *Religions og livssynsdidaktikk. En innføring*. 3. utgave. Kristiansand: HøyskoleForlaget, 2006. ISBN 978-82-7634-696-0 (ca 225 sider)

Leer-Salvesen, Levi Geir Eidhamar, Vigdis Hølen: *Den andre. Etikk og filosofi i skolen*. HøyskoleForlaget, Kristiansand 2007. ISBN 978-82-7634-716-6 side 148-205 og 244-268 (81 sider)

Repstad, P.: *Religiøst liv i det moderne Norge. Et sosiologisk kart*. 2. utgave. Kristiansand: 2000. ISBN 82-7634-290-6. Side 9-44; 101-114 (48 sider)

KRL planen fra 2005 (ca 20 sider).

L-97 innledende del i Læreplanverket for den 10 årige grunnskolen. ISBN 82-7726-411-9. Side 13-50 (37 sider).

Emne KRL103 Kirkens historie (10 studiepoeng)
--

Emnegruppe	KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap
Kurs	<ul style="list-style-type: none"> • Norsk kirke- og misjonshistorie • Kirke- og misjonshistorie med frikirkehistorie • Konfesjonskunnskap
Startgrunnlag	Generell studiekompetanse eller realkompetanse
Obligatoriske krav for seminarmodellen	<ul style="list-style-type: none"> • Obligatorisk seminar • Obligatorisk seminaroppgave • Obligatorisk muntlig presentasjon • Obligatoriske arbeider i seminarets smågrupper
Varighet	<ul style="list-style-type: none"> • 6 undervisningsuker

Emnebeskrivelse og presentasjon

Emnet *KRL103 Kirkens historie* utgjør 10 studiepoeng av *KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap*. KRL100 skal til sammen utgjøre minst 60 studiepoeng, og er en integrert del av studieprogrammet *Bachelor i Teologi med KRL* (3-årig studieløp).

Målsetting

Norsk kirke- og misjonshistorie (4 studiepoeng)

Kurset skal gi et overblikk over norsk kirke- og misjonshistorie, og innsikt i kirken som en del av den historiske virkelighet.

Kirke- og misjonshistorie med frikirkehistorie (4 ½ studiepoeng)

Kurset skal gi et overblikk over allmenn kirke- og misjonshistorie samt frikirkelig historie fra oldkirken fram til nyere tid. Spesielt vektlegges europeiske og nordamerikansk kirkehistorie samt reformasjonen og vekkelsesbevegelsene på 1700 og 1800-tallet. Studiet skal gi innsikt i kirken som en del av den historiske virkelighet.

Konfesjonskunnskap (1 ½ studiepoeng)

Kurset skal behandle utvalgte konfesjoner og kirkelige bevegelser, med vekt på konfesjoner som er representert i det norske samfunn.

Innhold og struktur

Undervisning vil bestå av både *forelesninger* og *seminar*. Både forelesningene og seminaret har hver for seg et omfang på 48 timer. Seminaret bygger på pensumlitteratur og på forelesningene. Seminarklassen, som ledes av en lærer, deles ved kursstart inn i smågrupper på ca 4 studenter. Disse smågruppene har ansvaret for presentasjoner og lignende i seminaret, og vil gjennom hele semesteret arbeide med oppgaver de blir tildelt.

Seminaroppgave

I løpet av seminaret skal hver student levere inn et obligatorisk skriftlig arbeid. Seminaroppgaven skal skrives i tilknytning til kurset i enten *Norsk kirke- og misjonshistorie*, *Kirke og misjonshistorie med frikirkehistorie* eller *Konfesjonskunnskap*. Hver student velger seg et gitt (eller godkjent) tema av seminarleder. Det er viktig at studenten begynner å utforme den individuelle oppgaven allerede i løpet av seminarets første uke. Tiden mellom samlingene bør aktivt brukes til skriving.

Studenten har rett og plikt til individuell veiledning i arbeidet med sin skriftlige oppgave. Utkast skal leveres til læreren én gang i løpet av kurset. Denne innleveringen er obligatorisk.

Mappeevaluering

Studentens seminaroppgave skal være på 3500 ord (pluss/minus 10 %). Tidsfrist for innlevering av oppgaven vil det bli opplyst om ved semesterstart. Oppgaven blir sensurert ved seminarundervisningens slutt.

Det blir arrangert en mindre *emneprøve* på 90 minutter etter forelesningsserien.

De som ikke følger seminarmodellen går opp til ordinær skoleeksamen (4 timer) ved slutten av semesteret.

Evaluering

Det vil bli avholdt evaluering av emnets forelesninger og seminar ved slutten av hvert semester.

Pensum

Norsk kirke- og misjonshistorie

Litteratur (ca 300 sider)

Elstad, H og P. Halse: *Illustrert norsk kristendomshistorie*. Fagbokforlaget, 2002.
ISBN 82-7674-702-7. Side 13-323 (313 sider)

Kirke- og misjonshistorie med frikirkehistorie

Litteratur (ca 315 sider)

Brynjar H: *Kirke og misjon gjennom 200 år*. Lunde Forlag 1997. ISBN 82-520-4450-6. Side 13-275 (262 sider)

Breistein, I. F. og Eskilt, I: *Frikirke- og vekkelsesbevegelser - en historisk oversikt*. Kompendium. Kristiansand 1997. Side 7-60 (53 sider)

Konfesjonskunnskap

Litteratur (ca 120 sider)

Sødal, H. K.: (red.): *Det kristne Norge. Innføring i konfesjonskunnskap*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2002. ISBN 82-7634-354-6. Side 9-22; 35-56; 63-77; 155-164; 177-190; 231-241; 255-285; 287-297 (120 sider)

Emne KRL104 Andre religioner (10 studiepoeng)

Emnegruppe	KRL100 Kristendoms-kunnskap med religions- og livssynskunnskap
Kurs	<ul style="list-style-type: none">• Religionsfenomenologi• Jødedom og Islam• Hinduisme og buddhisme
Startgrunnlag	Generell studiekompetanse eller realkompetanse
Obligatoriske krav for seminarmodellen	<ul style="list-style-type: none">• Obligatorisk seminar• Obligatorisk seminaroppgave• Obligatorisk muntlig presentasjon• Obligatoriske arbeider i seminarets smågrupper
Varighet	<ul style="list-style-type: none">• 6 undervisningsuker

Emnebeskrivelse og presentasjon

Emnet *KRL104 Andre religioner* utgjør 10 studiepoeng av *KRL100 Kristendoms-kunnskap med religions- og livssynskunnskap*. KRL100 skal til sammen utgjøre minst 60 studiepoeng, og er en integrert del av studieprogrammet *Bachelor i Teologi med KRL* (3-årig studieløp).

Målsetting

Religionsfenomenologi (2 ½ studiepoeng)

Kurset vil gi en innføring i innledende spørsmål knyttet til studiet av religion samt ulike religiøse fenomen (religionsfenomenologi).

Jødedom og islam (3 studiepoeng)

Kurset gir en generell innføring i jødedom og islam ut fra et historisk perspektiv. Studiet vil drøfte utviklingen av disse religionenes tros- og adferdsformer, deres aktuelle ytringer og endringer i dagens kulturelle og religiøse brytninger.

Kurset skal bl.a. kvalifisere til å undervise om disse to religionene, og gi økt trygghet i møte med elever med ulik religiøs bakgrunn.

Hinduisme og buddhisme (4 ½ studiepoeng)

Kurset gir en generell innføring i hinduisme og buddhisme ut fra et historisk perspektiv. Studiet vil drøfte utviklingen av disse religionenes tros- og adferdsformer, deres aktuelle yringer og endringer i dagens kulturelle og religiøse brytninger.

Kurset skal bl.a. kvalifisere til å undervise om disse to religionene, og gi økt trygghet i møte med elever med ulik religiøs bakgrunn.

Innhold og struktur

Undervisning vil bestå av både *forelesninger* og *seminar*. Både forelesningene og seminaret har hver for seg et omfang på 48 timer. Seminaret bygger på pensumlitteratur og på forelesningene. Seminarklassen, som ledes av en lærer, deles ved kursstart inn i smågrupper på ca 4 studenter. Disse smågruppene har ansvaret for presentasjoner og lignende i seminaret, og vil gjennom hele semesteret arbeide med oppgaver de blir tildelt.

Seminaroppgave

I løpet av seminaret skal hver student levere inn et obligatorisk skriftlig arbeid. Seminaroppgaven skal skrives i tilknytning til kurset i enten *Religionsfenomenologi*, *Jødedom og islam* eller *Hinduisme og buddhisme*. Hver student velger seg et gitt (eller godkjent) tema av seminarleder. Det er viktig at studenten begynner å utforme den individuelle oppgaven allerede i løpet av seminarets første uke. Tiden mellom samlingene bør aktivt brukes til skriving.

Studenten har rett og plikt til individuell veiledning i arbeidet med sin skriftlige oppgave. Utkast skal leveres til læreren én gang i løpet av kurset. Denne innleveringen er obligatorisk.

Mappeevaluering

Studentens seminaroppgave skal være på 3500 ord (pluss/minus 10 %). Tidsfrist for innlevering av oppgaven vil det bli opplyst om ved semesterstart. Oppgaven blir sensurert ved seminarundervisningens slutt.

Det blir arrangert en mindre *prøve* på 90 minutter etter forelesningsserien.

De som ikke følger seminarmodellen går opp til ordinær skoleeksamen (4 timer) ved slutten av semesteret.

Evaluering

Det vil bli avholdt evaluering av emnets forelesninger og seminar ved slutten av hvert semester.

Pensum

Religionsfenomenologi

Litteratur (ca 175 sider)

Dahl, Espen: *Det hellige*. Perspektiver, 2008. ISBN 9788215012285

Jødedom og islam

Litteratur (ca 210 sider)

Rian, D. og Eidhamer, L.G.: *Jødedommen og Islam*. 2. utg. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 1999. ISBN 82-7634-164-0. Side 11-108; 119-230; 244-249 (198 sider)

Hinduisme og buddhisme

Litteratur (ca 315 sider)

Jacobsen, K.A. og Thelle, N.R.: *Hinduismen og Buddhismen*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 1999. ISBN 82-7634-148-9. Side 33-334 (301 s.)

Emne KRL105 Kultur og livssyn (10 studiepoeng)

Emnegruppe	KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap
Kurs	<ul style="list-style-type: none"> • Kultur- og religionsmøte • Livssynskunnskap • Kristne- og humanistiske verdier
Startgrunnlag	Generell studiekompetanse eller realkompetanse
Obligatoriske krav for seminarmodellen	<ul style="list-style-type: none"> • Obligatorisk seminar • Obligatorisk seminaroppgave • Obligatorisk muntlig presentasjon • Obligatoriske arbeider i seminarets smågrupper
Varighet	<ul style="list-style-type: none"> • 6 undervisningsuker

Emnebeskrivelse og presentasjon

Emnet *KRL105 Kultur og livssyn* utgjør 10 studiepoeng av *KRL100 Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap*. KRL100 skal til sammen utgjøre minst 60 studiepoeng, og er en integrert del av studieprogrammet *Bachelor i Teologi med KRL* (3-årig studieløp).

Målsetting

Kultur- og religionsmøte (3 ½ studiepoeng)

Kurset er tverrfaglig og skal gi god kjennskap til kristendommens møte med islam, med særlig vekt på norske forhold.

Livssynskunnskap (3 ½ studiepoeng)

Kurset vil gi studentene kunnskap om religiøse og livssynsmessige fenomener og tradisjoner, herunder gi innsikt i og forståelse for den rolle religioner og livssyn spiller i dagens verden. Studiet av livssynskunnskap omfatter bl.a. kjennskap til hva et livssyn er, den historiske bakgrunn for livssynsmangfoldet og gir eksempler på ulike livssyn.

Studiet skal kvalifisere til å undervise om livssyn, og gi økt trygghet i møte med elever fra ulike religioner og livssyn.

Kristne og humanistiske verdier (3 studiepoeng)

I kurset skal studentene tilegne seg kunnskaper om hva som ligger i begrepene kristne og humanistiske verdier, herunder spenninger og kontroverser i forholdet mellom kristne og humanistiske tradisjoner innenfor etikk og andre verdimeslige spørsmål.

Studiet skal videre innholdsbestemme felles kristne og humanistiske verdier, og forholdet mellom disse fellesverdiene og verdier slik de møter oss i de andre verdensreligionene.

Innhold og struktur

Undervisning vil bestå av både *forelesninger* og *seminar*. Både forelesningene og seminaret har hver for seg et omfang på 48 timer. Seminaret bygger på pensumlitteratur og på forelesningene. Seminarklassen, som ledes av en lærer, deles ved kursstart inn i smågrupper på ca 4 studenter. Disse smågruppene har ansvaret for presentasjoner og lignende i seminaret, og vil gjennom hele semesteret arbeide med oppgaver de blir tildelt.

Seminaroppgave

I løpet av seminaret skal hver student levere inn et obligatorisk skriftlig arbeid. Seminaroppgaven skal skrives i tilknytning til kurset i enten *Kultur- og religionsmøte*, *Livssynskunnskap* eller *Kristne og humanistiske verdier*. Hver student velger seg et gitt (eller godkjent) tema av seminarleder. Det er viktig at studenten begynner å utforme den individuelle oppgaven allerede i løpet av seminarets første uke. Tiden mellom samlingene bør aktivt brukes til skriving.

Studenten har rett og plikt til individuell veiledning i arbeidet med sin skriftlige oppgave. Utkast skal leveres til læreren én gang i løpet av kurset. Denne innleveringen er obligatorisk.

Mappeevaluering

Studentens seminaroppgave skal være på 3500 ord (pluss/minus 10 %). Tidsfrist for innlevering av oppgaven vil det bli opplyst om ved semesterstart. Oppgaven blir sensurert ved seminarundervisningens slutt.

Det blir arrangert en mindre *prøve* på 90 minutter etter forelesningsserien.

De som ikke følger seminarmodellen går opp til ordinær skoleeksamen (4 timer) ved slutten av semesteret.

Evaluerings

Det vil bli avholdt evaluering av emnets forelesninger og seminar ved slutten av hvert semester.

Pensum

Kultur- og religionsmøte

Litteratur (ca 245 sider)

Opsal, J; Bakke, R (red): Mellom kors og halvmåne Genesis Forlag, Oslo 1994.

Larsen, Lena: ”Norsk eller Muslim – eller begge deler? Konversjon og konvertitter til islam i Norge”. I: Norsk Tidsskrift for Misjon nr.3/2003. s. 163-176 (13 sider)

Livssynskunnskap

Litteratur (ca 260 sider)

Grande, Per Bjørnar: *Sentrale livssyn*. Gyldendal akademisk, 2004. ISBN 9788205304109. Side 9-122 (114 sider)

Kvalvaag, Robert W.: *Det guddommelige jeg*. Fagforlaget, 2003. ISBN 9788276749779. Side 13-108 (96 sider)

Schanning, Espen: *Modernitetens oppløsning*. Spartacus, 2000. Side 9-24 (16 sider)

Kristne og humanistiske verdier

Litteratur (ca 200 sider)

Leer-Salvesen, Levi Geir Eidhamar, Vigdis Hølen: *Den andre. Etikk og filosofi i skolen*. HøyskoleForlaget, Kristiansand 2007. ISBN 978-82-7634-716-6. Side 85-140 (65 sider)

Østnor, L. (red.): *Mange religioner – én etikk?* Universitetsforlaget, 1995. ISBN 82-00-22431-7. Side 11-77; 153-167; 215-247 (115 sider)

Thorson, Ingvill Plesner: *Skal vi skilles? Veier videre for stat og kirke*. Forlaget Press, 2006. ISBN 9788275472289. Side 88-127 (40 sider)

Emne KRL106 Kirkens tro (10 studiepoeng)

Emnegruppe	KRL100 Kristendoms-kunnskap med religions- og livssynskunnskap
Kurs	<ul style="list-style-type: none">• Dogmatikk• Etikk• Spiritualitet
Startgrunnlag	Generell studiekompetanse eller realkompetanse
Obligatoriske krav for seminarmodellen	<ul style="list-style-type: none">• Obligatorisk seminar• Obligatorisk seminaroppgave• Obligatorisk muntlig presentasjon• Obligatoriske arbeider i seminarets smågrupper
Varighet	<ul style="list-style-type: none">• 6 undervisningsuker

Emnebeskrivelse og presentasjon

Emnet *KRL106 Kirkens tro* utgjør 10 studiepoeng av *KRL100 Kristendoms-kunnskap med religions- og livssynskunnskap*. KRL100 skal til sammen utgjøre minst 60 studiepoeng, og er en integrert del av studieprogrammet *Bachelor i Teologi med KRL* (3-årig studieløp).

Målsetting

Dogmatikk (5 studiepoeng)

Kurset i dogmatikk (troslære) skal gi en helhetsframstilling av den kristne tro på grunnlag av bibelvitenskapene og teologihistorien. Siktemålet er å gi kjennskap til og innsikt i de viktigste bibelsynsspørsmålene, kristen åpenbaringsforståelse, læren om Gud, mennesket og den skapte verden. Dessuten vil kurset gi kjennskap til og innsikt i læren om Jesus Kristi person og gjerning og Den Hellige Ånd og menigheten. Emner som læren om frelsen, rettferdiggjørelsen, helliggjørelsen og det kristne liv vil tas opp til behandling. Endelig vil problemstillinger i tilknytning til læren om de siste ting drøftes, herunder Jesu gjenkomst, dommen og det evig liv.

Etikk (3 studiepoeng)

Kurset i etikk skal gi en innføring i etikkens prinsippsspørsmål (grunnlagsetikk). Videre skal faget gi en innføring i kristen etikk med vekt på konkrete etiske emner (områdeetikk) på det personlige og sosiale plan. Samtidig vil man sette arbeidet med etikken i relasjon til etikkundervisning i menighet og skole. Særlig skal det her drøftes normer og verdier i relasjon til fellesverdier. Studiet skal videre gi studentene hjelp til å drøfte konkrete etiske spørsmål med fokus på aktuelle problemstillinger.

Spiritualitet (2 studiepoeng)

Kurset *Spiritualitet* skal gi studentene en tverrfaglig innføring i spiritualitet innenfor den kristne tro. Spiritualitet er forstått som den religiøse tros ytringsformer slik de kommer til uttrykk i enkeltpersoner og religiøse tradisjoner. Kurset vil blant annet gi en innføring i spiritualitetens hovedformer: kontemplativ, rasjonell, karismatisk, estetisk/rituell og diakonal spiritualitet.

Innhold og struktur

Undervisning vil bestå av både *forelesninger* og *seminar*. Både forelesningene og seminaret har hver for seg et omfang på 48 timer. Seminaret bygger på pensumlitteratur og på forelesningene. Seminarklassen, som ledes av en lærer, deles ved kursstart inn i smågrupper på ca 4 studenter. Disse smågruppene har ansvaret for presentasjoner og lignende i seminaret, og vil gjennom hele semesteret arbeide med oppgaver de blir tildelt.

Seminaroppgave

I løpet av seminaret skal hver student levere inn et obligatorisk skriftlig arbeid. Seminaroppgaven skal skrives i tilknytning til kurset i enten *Dogmatikk*, *Etikk* eller *Spiritualitet*. Hver student velger seg et gitt (eller godkjent) tema av seminarleder. Det er viktig at studenten begynner å utforme den individuelle oppgaven allerede i løpet av seminarets første uke. Tiden mellom samlingene bør aktivt brukes til skriving.

Studenten har rett og plikt til individuell veiledning i arbeidet med sin skriftlige oppgave. Utkast skal leveres til læreren én gang i løpet av kurset. Denne innleveringen er obligatorisk. Læreren på sin side gir skriftlige kommentarer.

Mappeevaluering

Studentens seminaroppgave skal være på 3500 ord (pluss/minus 10 %). Tidsfrist for innlevering av oppgaven vil det bli opplyst om ved semesterstart. Oppgaven blir sensurert ved seminarundervisningens slutt.

Det blir arrangert en mindre *prøve* på 90 minutter etter forelesningsserien.

De som ikke følger seminarmodellen går opp til ordinær skoleeksamen (4 timer) ved slutten av semesteret.

Evaluering

Det vil bli avholdt evaluering av emnets forelesninger og seminar ved slutten av hvert semester.

Pensum

Dogmatikk

Litteratur (ca 350 sider)

1. Henriksen, J.O.: *Guds virkelighet*. Oslo 1994. ISBN 82-531-4290-0. S. 15-284 (264 s.)
eller
Modalsli, O. og Engedal, L.G.: *Evangelisk tro*. Oslo 1980. ISBN 82-531-7336-9. S. 1-295 (294 s.)
eller
McGrath, A.E.: *Christian Theology. An Introduction*. 4th edition. Malden : Blackwell, 2007 (ca 360 utvalgte sider)
og
2. Skarsaune, O.: *Troens ord. De tre oldkirkelige bekjennelsene*. Oslo 1997. ISBN 82-531-4351-6. Side 77-113; 187-209 (58 s.)
og
3. Grudem, W.: *Systematic Theology. An introduction to Biblical Doctrine*. Grand Rapids, Michigan 1994. ISBN 0-85110-652-8. Side 1016-1046.
og

Kildetekst:

Lausannepakten. Den Norske Lausannekomité. Stavanger. 4 sider.
<http://www.lausanne.org/Brix?pageID=13552>

Etikk

Litteratur (ca 210 sider)

Heiene, G. og Thorbjørnsen, S.O.: *Fellesskap og ansvar*. Oslo 2001. 2. utgave. ISBN 82-15-00036-3. Side 17-232 (215 sider)

Spiritualitet

Litteratur (ca 140 sider)

McGrath, A.: *Christian Spirituality. An introduction*. 4th ed. Malden, Mass.: Blackwell, 2007. ISBN 1-4051-5360-1

Forster, R. J.: *Streams of living water – celebrating the great traditions of Christian faith*. London, Fount, 1999. ISBN 0-00-628130-3. Side 1-22